

اولین گزارش از شناسائی و تکثیر غیرجنسی ژنوتیپ‌های

نر عقیم پیاز در سه توده بومی

عماد شاه منصوری^۱

- مرکز تحقیقات کشاورزی و منابع طبیعی اصفهان

جهت دستیابی به ژنوتیپ‌های نر عقیم در سه توده بومی پیاز (درجه اصفهان، قرمز آذر شهر و سفید کاشان) که عمل دورگ‌گیری و تولید بذر هیبرید F1 را در پیاز میسر می‌نماید و در مطالعات ژنتیکی به کار می‌آید، تحقیق حاضر در گلخانه و مزرعه طی سالهای ۸۱، ۸۲ و ۸۳ اجرا شد، به این منظور با بررسی چند مزرعه بذرگیری و همچنین، تهیه و کاشت سوخ‌های مادری از سه توده مورد نظر در ایستگاه دستگرد اصفهان، با پوشاندن تعدادی از گل آذین‌ها و آزمون خود تلقیحی و همچنین مشاهده رهاسازی گرده از بساک گلچه‌ها به نر عقیمی یا زایا بودن بوته‌ها پی برده و در گل آذین دیگر، تیمار هورمونی به قصد تحریک گیاه به تولید سوخک هوایی اعمال گردید تا در صورت احراز این صفت، ایجاد کلون از ژنوتیپ مورد نظر امکان پذیر باشد. همچنین مشخصات مورفولوژیکی بوته‌ها و رفتار گلدهی آنها و ارتباط آن با پدیده نر عقیمی در مزرعه و آزمایشگاه بررسی شد. نتایج حاصل از اجرای دو ساله این طرح حاکی از وجود ژنوتیپ‌های نر عقیم در هر سه توده مورد بررسی می‌باشد. فراوانی این صفت در جمعیت‌های مورد

چهارمین کنگره علوم باغبانی ایران، آبان ماه ۱۳۸۴ / ۲۵۷

بررسی برای درجه اصفهان ۴/۴۱، سفید کاشان ۱/۷۶ و در قرمز آذرشهر ۱/۲ درصد برآورد شد. براساس نتایج حاصل از اجرای این طرح، مقایسه شکل ظاهری بوته‌های نر عقیم با بوته‌های عادی، تفاوتی را به نمایش نمی‌گذارد اما بررسی میکروسکوپی دانه‌های گرده جهت تایید این صفت کارآمد می‌باشد. همچنین تکثیر غیرجنسی ژنوتیپ‌های نر عقیم از طریق سوختکهای هوایی، ضمن حفظ کلیه صفات امکان پذیر می‌باشد.